

حجت الاسلام پناهیان در گفتگوی زنده تلویزیونی عنوان کرد

چرایی اهمیت «اخلاق در سیاست» از نگاه امیرالمؤمنین(ع): مردم به مسئولین خود شبیه تر هستند تا به پدر و مادرهای خود / اثر بداخلاقی مسئولین در بی انصافی یک مغازه دار یا بی ادبی یک محصل / اولین فضای رقابت انتخاباتی سالم در انتخابات «مجلس نهم» بود

حجت الاسلام و المسلمین علیرضا پناهیان شب گذشته در یک گفتگوی تلویزیونی با موضوع «اخلاق انتخاباتی» که به صورت زنده از استودیوی برنامه راه سوم شبکه دوم سیما پخش می شد، شرکت کرد. در ادامه گزیده‌ای از آنچه این استاد حوزه و دانشگاه در این گفتگو مطرح کرد را می خوانید:

چرا در عرصه سیاست، اخلاق اهمیت دارد؟ / زیرا مردم به امرای خود شبیه تر هستند تا به پدر و مادرهای خود

• در عرصه سیاست اخلاق خیلی اهمیت دارد و این اهمیت در عرصه انتخابات بیشتر می شود. اما چرا در عرصه سیاست، اخلاق اهمیت دارد؟ برای پاسخ دادن به این سؤال، یک پرسش مطرح می کنم؛ به نظر شما پدر و مادرها نقش عمیق تری در تربیت انسان ها دارند یا مسئولین جامعه؟ معمولاً مردم می گویند که نقش پدر و مادرها بیشتر است ولی امیرالمؤمنین(ع) در روایتی عکس این مطلب را بیان می کنند. ایشان می فرمایند: «مردم به امرای خود شبیه تر هستند تا به پدر و مادرهای خود؛ النَّاسُ بِأَمْرَائِهِمْ أَشْبَهَ مِنْهُمْ بِأَبَائِهِمْ» (تحف العقول/ص ۲۰۸) این نشان می دهد که نقش تربیتی و اخلاقی مسئولین جامعه فوق العاده بالاست. متأسفانه در افکار عمومی جامعه و حتی بین خود مسئولین توجه چندانی به این موضوع نمی شود.

کوچک ترین بداخلاقی مسئولین اثر خود را در دامنه جامعه نشان می دهد / اثر بداخلاقی مسئولین در بی انصافی یک مغازه دار یا روابط محصل با معلم

- متأسفانه یک مسئول مملکتی برای خودش نقش «مربی اخلاقی جامعه» قائل نیست. حتی کسانی که مسئول سیاسی نیستند ولی در معرض مسئولیت هستند، مانند لیدرهای سیاسی یا افراد صاحب نفوذ جامعه نیز از باید این نقش مربی اخلاق را برای خودشان قائل باشند.
- کوچک ترین اتفاق خلاف اخلاق مانند لجبازی یا بی ادبی، اگر بین چند نفر از مسئولین صورت بگیرد یک دفعه ای اثر خودش را در دامنه جامعه نشان می دهد و مثلاً باعث می شود که یک محصل سر کلاس با معلم خودش برخورد نادرستی داشته باشد، یا یک خانمی حجاب خودش را رعایت نکند، یا یک مغازه دار غیرمنصفانه خرید و فروش کند و ... یک دفعه ای همه به هم می ریزند. مطالعه میدانی این مسأله هم خیلی سخت است که انسان بخواهد بفهمد کدام یک از بداخلاقی های بدنه جامعه مربوط به کدام یک از بداخلاقی های سیاسیون بوده است.
- وقتی یک جایی از سوی مسئولین یک بداخلاقی صورت گرفت همین موجب می شود یک نوع بداخلاقی در میان مردم رواج پیدا کند. این مسأله ربطی به جامعه دینی یا نگاه دینی ما ندارد. چه جامعه ای دینی باشد و چه دینی نباشد این قاعده در آن جامعه وجود

دارد. لذا حتی در جوامع غربی نیز تا حدی اخلاق سیاسی را رعایت می‌کنند و سعی می‌کنند برخی بداخلاقی‌ها در میان مسئولینشان دیده نشود. چون اثرش را در جامعه می‌دانند و می‌فهمند که با وجود بداخلاقی بین سیاسیون، دیگر نمی‌توانند جامعه را اداره کنند.

مسئولین سیاسی باید خودشان را مرییان اخلاقی جامعه بدانند / مردم باید بدانند که اخلاقی بودن یک

مسئول چقدر در تربیت فرزندان‌شان تأثیر دارد

- مسئولین سیاسی باید خودشان را مرییان اخلاقی جامعه بدانند. این هنوز در بین مسئولین ما جانیافته است. داشتن چنین انتظاری از مسئولین هم هنوز در میان مردم جامعه جا نیافته است. زیرا مردم هم باید بدانند که چقدر اخلاقی بودن یک مسئول در تربیت فرزندان‌شان تأثیر دارد.

مسئولین باید اوج قله‌های اخلاق را به نمایش بگذارند / زیرا الگو هستند

- مسئولین سیاسی نه تنها باید رعایت اخلاق را بکنند و از بداخلاقی پرهیز کنند بلکه باید اوج قله‌های اخلاق را به نمایش بگذارند. باید به عنوان الگوی اخلاق جامعه باشند. طبیعتاً کسی که مثل و شبیه ما باشد الگوی ما نخواهد بود، او باید خیلی جلوتر از ما باشد تا بتواند الگوی ما قرار گیرد.

خیلی از سیاسیون ما اذعان به خوبی‌های طرف مقابل را یک ریسک می‌دانند!

- به عنوان مثال اگر یک مسئول مملکتی از نظر سیاسی در یک گروهی قرار داشته باشد اما وقتی می‌خواهد از گروه مقابل خودش انتقاد کند، اول خوبی‌های گروه مقابلش را بگوید و بعداً انتقاد خود را مطرح کند، همه خواهند گفت که او انسان بانصاف و بااخلاقی است.
- متأسفانه خیلی از سیاسیون ما تصور می‌کنند اگر بخواهند قبل از انتقاد از طرف مقابل‌شان، ابتدا خوبی‌های او را بگویند این یک ریسک است و میدان را از دست می‌دهند! در حالی که این تصور اشتباهی است.

اعتلای جامعه از هر بُعد مبتنی بر اعتلای اخلاقی جامعه است

- بالاخره هدف نهایی از انتخابات و کل ساختار نظام جمهوری اسلام، «اعتلای جامعه» است و اعتلای جامعه از هر بُعد مبتنی بر اعتلای اخلاقی جامعه است. از نظر صنعت، کشاورزی و خدمات و از هر جهت دیگری، آیا بدون اخلاق می‌توان جامعه را اداره کرد؟ حتی کشورهای غربی هم که به اخلاق زیاد بها نمی‌دهند، به یک مقدار حداقلی از اخلاق در سیاست پایبند هستند و سیاسیون آنها یک مقدار اخلاق را رعایت می‌کنند.

ما اخلاق سیاسی خودمان را باید طوری رعایت کنیم که شبیه غرب نباشیم

- البته در غرب بداخلاقی‌های سیاسی زیادی هم وجود دارد. آنجا بسیاری از موازین اخلاقی را در عرصه سیاست رعایت نمی‌کنند. در آنجا به راحتی مردم را فریب می‌دهند و به مردم وعده‌های دروغ می‌دهند. مثلاً در آمریکا وعده تغییر می‌دهند ولی بعد از رسیدن به قدرت آن تغییر را ایجاد نمی‌کنند. برخی سیاسیون غربی به راحتی همدیگر را به اموری متهم می‌کنند که خودشان هم از آن اتهام برخوردار هستند.

- در مورد فضیلت غرب و اخلاق مداری آنها نباید دچار اشتباه بشویم و برای غرب فضیلت و اخلاق زیادی قائل شویم. ما اخلاق سیاسی خودمان را باید طوری رعایت کنیم که شبیه غرب نباشیم. نباید اعتماد به نفس ملی خودمان را از دست بدهیم. نباید اعتمادمان به فرهنگ خود را از دست بدهیم.

رعایت اخلاق انتخاباتی با سیاه و سفید کردن رقیب پدید نمی‌آید/ احزاب، گروه‌ها و کاندیداها نباید سیاه و سفید کنند

- بعضی‌ها تصور می‌کنند که شور انتخاباتی با سیاه و سفید کردن پدید می‌آید. این تصور کاملاً اشتباهی است. برخی از جریان‌های سیاسی داخل کشور ما زمانی که می‌خواستند رو بیایند به رقیب خودشان می‌گفتند: «اینها طالبانی هستند!» و به این شکل فضا را سیاه و سفید می‌کردند. در چنین فضایی یک شور انتخاباتی کاذبی پدید می‌آید. ولی در همان سال‌هایی که بعضی‌ها از این روش برای ایجاد شور انتخاباتی استفاده کردند دیدیم که در سال‌های بعد، اتفاقاً مشارکت مردم کاهش پیدا کرد.
- اگر می‌خواهیم اخلاق در انتخابات رعایت شود، همه از جمله احزاب و گروه‌ها و خود کاندیداها نباید سیاه و سفید کنند. باید نظر خودشان را بگویند و بقیه را به خود مردم واگذار کنند.

اولین فضای رقابت انتخاباتی سالم در انتخابات «مجلس نهم» بود

- در انتخابات دور نهم مجلس شورای اسلامی (انتخابات اسفند ۹۰) شاید برای اولین بار بود که ما یک فضای رقابت انتخاباتی سالم را شاهد بودیم. طوری که در میان مردم، چند نفر که سلايق مختلفی داشتند و به کاندیداهای متفاوتی رأی می‌دادند، دور یک سفره می‌نشستند و هیچ کدام هم دیگری را تکفیر نمی‌کرد. لذا انتخابات خیلی خوبی بود. علی‌رغم اینکه خیلی‌ها می‌گفتند که در آن انتخابات چون تشنج‌های سیاسی که طبیعتاً زمینه‌بخش بد اخلاقی است وجود ندارد، لذا مشارکت کم می‌شود، اما دیدیم که یکی از پرشورترین انتخابات‌های مجلس در تاریخ انقلاب بود، با وجود اینکه دو لیست اصلی تفاوت‌های زیادی با هم نداشتند. یعنی رقابت خوبی ایجاد شد، بدون اینکه دشمنی ایجاد شود.
- انتخابات آتی ریاست جمهوری نیز دارد به همین سمت پیش می‌رود. رنگ‌های سیاسی تشنج‌آفرین خودشان را کم‌رنگ کرده‌اند و فضای خوبی ایجاد شده است.

نباید تصور کرد که شور انتخاباتی و حماسه سیاسی فقط در صورتی پدید می‌آید که دو طرف دشمن همدیگر باشند

- نباید تصور کرد که شور انتخاباتی فقط در صورتی پدید می‌آید که دو نفر که دشمن همدیگر هستند وارد انتخابات شوند، یا اینکه یک نفر اساساً ارزش‌های نظام یا قانون اساسی را قبول نداشته باشد و دیگری بخواهد بر ارزش‌ها پافشاری کند.
- باید اختلاف‌های اساسی را در فضای سیاسی رقیق کنیم. کما اینکه در این انتخابات این فضا به وجود آمده و بالاخره یک نزدیکی و قربانی در مسائل اصولی و اساسی بین کاندیداها وجود دارد.

رقابت در انتخابات نباید رقابت بین انقلابی و ضد انقلابی باشد

- رقابت در انتخابات نباید رقابت بین انقلابی و ضد انقلابی باشد. رقابت باید بین درصد کمی از تفاوت باشد. مثلاً یک نفر از نظر فرهنگی قوی تر است، نفر دیگری از نظر اقتصادی قوی تر است. نفر دیگر از نظر مدیریت قوی تر است. و مردم بین اینها انتخاب می کنند و به این شکل رقابت هم به خوبی شکل می گیرد.
- این اشتباه است که تصور کنیم رقابت فقط در صورت دشمنی دو نفر شکل می گیرد؛ مگر زمین فوتبال است که حتماً باید یک نفر دیگری را بزند و پیروز از زمین بیرون برود؟! انتخابات مجلس نهم این گونه نبود و رقابت سالمی بود، این انتخابات نیز اگر کسانی فضا خراب نکنند، انشاءالله رقابت سالمی خواهیم داشت.

کاندیدها علی‌غم اختلاف نظر، به یکدیگر احترام می‌گذارند

- در این انتخابات نیز رنگ‌های مختلفی وجود دارد که هر کدام یک محسناتی دارند و یک عیوبی دارند. هیچ کس هم نمی‌آید بنیاد نظام اسلامی را زیر سؤال ببرد و بگوید ما باید غربی بشویم، (مثل سخنی که در دوره‌های قبل گفته شده بود) و هیچ کس هم دیگری را متهم به دزدی نمی‌کند (مثل سخنی که قبلاً مطرح شده بود). الان کاندیدها احترام نسبت به یکدیگر را رعایت می‌کنند، علی‌رغم اینکه اختلاف نظرهایی با هم دارند. و ما هم با نگاه به همین اختلاف نظرها اصلح را تشخیص می‌دهیم.

مبنای اخلاقی شدن انتخابات این است که اساساً تفاوت زیادی از نظر مبانی نظری بین کاندیدها نباشد

- مبنای اخلاقی شدن انتخابات این است که اساساً تفاوت زیادی بین کاندیدها از نظر مبانی نظری و تئوریک نباشد که مثلاً بعضی‌ها بخواهند ضد انقلاب یا دشمنان خارجی را پشت سر خودشان بیاورند و برخی بخواهند مردم را پشت سر خودشان بیاورند و بعد جنگ انقلابی و ضد انقلابی شکل بگیرد و طبیعتاً مبنای بد اخلاقی هم خواهد شد.

